

'כמה חסרון בשדרה ובגלגלת', והשאלה אם כשנוקט התנא סגנון זה כוונתו לדבר שעומד בו או יוצא ונכנס, אבל במאור נקט התנא שיעור במאור גרידא ולא בבית, ואין זה 'כיוצא בו'.

דף לח

ואין לו תוך בכלי שטף דאורייתא בר קבולי טומאה הוא (נראה במקום 'הוא' צ"ל והא) **דומיא דשק בעינן...? – בהנך דחזו למדרסות**. מרש"י משמע שקושית הגמרא היא מדוע גזרו חכמים טומאת משקין בכלי שטף שאין להם תוך, והלא כלים אלו אינם מקבלים טומאה מן התורה [והרי זה כעין גזרה לגזרה, לגזור טומאת משקין בכלים שאין להם טומאה מן התורה].

ומתוך: **'בהנך דחזו למדרסות' – פירוש, מצאנו לפשוטי כלי שטף טומאה דאורייתא, במדרסות, הלכך גזרו חכמים על כל כלי שטף שאין להם תוך, גם אותם שאינם משמשים למדרס, שמקבלים טומאה ממשקים ואין להם אחוריים לחלוקה, כלומר כשנטמא בצד אחד נטמא כולו. וזהו ששינונו בכלים (כה,א) ששלחן ודלפקי וטבלה שאין לה ליזבו, מקבלים טומאה ממשקים טמאים.**

ולפי פירוש זה יצא שכלי זכוכית שאינם מקבלים טומאה מן התורה, ואין בהם מדרס – לא גזרו בהם טומאת משקים כלל.

ואולם הרמב"ם (כלים כה,ג) כתב שפשוטי כלי שטף הטמאים מדרס אין להם אחוריים ותוך, שלעולם נטמא כולו, ואילו הכלים שאינם ראויים למדרס יש להם אחוריים ותוך, ואם נטמאו אחוריהן במשקין לא נטמא תוכן (כלומר הצד השמיש), אבל אחוריהם טמאים. ונראה שמפרש קושית הגמרא רק כלפי מה ששינונו שאין אחוריהם חלוק מתוכן, שלא מסתבר להחמיר בזה בפשוטי כלי שטף שאין בהם טומאה מן התורה, ועל זה העמידו בראויים למדרסות שיש בהם טומאה דאורייתא, אבל גוף טומאת פשוטי כלי שטף, גזרו חכמים בכל פשוטי כלי שטף.

והראב"ד (שם), נראה שמפרש הקושיא כמו לפירוש רש"י, שלא יגזרו בהם טומאת משקין כלל. ובתירוץ הגמרא מפרש שרק בכלים הראויים למדרס גזרו חכמים טומאת משקים, אבל שאר הכלים אינם מקבלים טומאה מן המשקים כלל. אלא שצריך עיון כיצד יפרש משנת כלים הנ"ל שמבואר בה שגם שאר פשוטי כלי שטף יש בהם טומאת משקין (עפ"י חדושים ובאורים ח,יז ע"ש. וע' גם באבי עזרי' כלים קמא כה,ב).

פשטות לשון רש"י (בד"ה בהנך וד"ה א"ה) מורה לכאורה כהראב"ד, שגזרו רק בראויים למדרס. ותגדל הקושיא ביותר ממשנת כלים, לפי מה שפרש רש"י שלא היה תלמיד חולק על חזקיה אבי עקש. וצ"ע. וע"ע בכל הענין בחזו"א כלים ג,י; כט, א ב; חדושי רא"ל ח"ב ע.

'הרים של עין...' המשניות בפרק זה מסודרות לפי מיקום המומין בגוף הבהמה מלמעלה למטה; פותח באוזנים, ממשיך בעינים בחוטם ובשפתים, בחטים שבפיו, ואח"כ שונה הזובן הזנב והביצים, ולבסוף שנה כל שברגליו וידיו (עפ"י חדושים ובאורים ח,יט ע"ש. וע' כדוגמת זה בחדושי הרשב"א ב"ק ב: ועוד).

'לבן הפוסק בסירא'. לפרש"י, הסירא היא העיגול הצבעוני המפסיק בין הלבן לאישון השחור, ורק כשנכנס מן הלבן והגיע לשחור הרי זה מום, אבל אם פסק בסירא ולא הגיע לשחור – אינו מום. ואולם לדעת הרמב"ם הסירא הוא הקו המקיף את העיגול הצבעוני, וכל שנכנס מן הלבן לתוך אותו עיגול, גם אם לא הגיע לשחור – הרי זה מום (כן פרש הח"ח בספרו 'לקוטי הלכות' בעין משפט את כ. וכ"כ החזו"א (כה,יב) אלא שצדד שבדק מודה רש"י שפוסל בסירא).

(ע"ב) 'מאי הריסי? אמר רב פפא: תורא ברא דעינא' – הוא העפעף. וכמו שמתרגם התרגום ושבו העבים אחר הגשם – ריסי עיניך יהון זלגין דמעין כעננין' (עפ"י הערוך; רבנו גרשום ועוד).
ולעתים קורא 'ריסים' לשערות שבעפעף, כשימוש המקובל כיום, (כדלהלן מג: 'ושנשרו ריסי עיניו', ובתוס'. ואולם ע"ש ברש"ש).

'וסימנך ברקא'. על דברי התוס' כאן, אם מום העובר ע"י רפואה, דינו כמום קבוע או כמום עובר – ע' לעיל לו.

[לולא פרש"י ותוס' היה מקום לפרש 'ברקא' – ברק (כבברכות נט.), שהוא לבן ונראה 'צף' בשמים ולא שקוע. ויתכן משום דמיון ה'דק' לצורת הברק, וגם משום שהעינים נמשלו כעננים כנוכר, לכך הביאו את הברק כסימן לזכור שהלבן הצף הוא מום].

'כל תלמיד חכם שמורה הלכה ובא; אם קודם מעשה אמרה – שומעין לו. ואם לאו – אין שומעין לו'. התוס' כתבו שדוקא כשהוא עצמו צריך לאותה הוראה. ויש סוברים שאפילו אם אין הדבר נוגע לעצמו (ע' במאירי יבמות עז).

ודוקא כשאומר דבר בשם רבו ורבו אינו קיים, שחוששים שמא מתוך שנושא ונותן בהלכה לקיים דבריו, סבור שקבל מרבו כן, אבל כשאומר מסברא והביא ראיה דבריו – שומעים לו (ריטב"א יבמות עז. ודוקא אם הראיה שמביא פשוטה, או שאומר דברים המסתברים מחמת עצמם, אבל בלאו הכי אין שומעים לו שמא מדמה דברים שאינם דומים להדדי. עפ"י רבנו ירוחם; רמ"א יו"ד רמב, לו – כפרוש הט"ז).

'אמר רב: מאי טעמא דרבי יוסי, דכתיב יצא מחלב עינמו – תרבא דעינא איקרי, עינימו סתמא לא איקרי'. נראה שפירוש חלב עינמו כמו שיאמר חלק השמן שבעין, וזה גרם גאוותו. ורצה לומר שהוא שמן ובריא אולם, ויחס הדבר ללבן שבעין לגירווי המליצה, אבל לא הוזכר במקרא רב שמנו אלא זו משמעות המובנת מן המליצה (עפ"י חזו"א כה, יג).

'מתני' מני רבי יהודה היא...' באור מהלך הסוגיא ופרטי ההלכות היוצאות – ע' בחזו"א בכורות כה, ו.

דף לט

'בעי מיניה פנחס אחוה דמר שמואל משמואל... קרי שמואל עליה פסחים בזו בזו. פסחים בגימטריא פנחס (מהגר"א נבנצל שליט"א).

'למאי נפקא מינה, למימעל בפדיונו'. משמע מפרש"י שהפדיון שנעשה בתוך הזמן – ודאי חל, והספק הוא האם חל באותה שעה כיון שהוברר למפרע שבאותה שעה היה בעל מום קבוע, או שמא אינו חל אלא מעכשו.

ונראה שמדובר שעדיין לא נתעכלו המעות, ולכך חל הפדיון עתה אעפ"י שלא חל בשעת הפדיה, אבל אם נתעכלו המעות אי אפשר לפדיון לחול [וכמו לענין פדיון הבן – ע' להלן מט].
וצריך לומר שמדובר כשגילה דעתו שיחול הפדיון כאשר יוכל לחול (עפ"י חדושי הגרז"ס). ויש אומרים אף